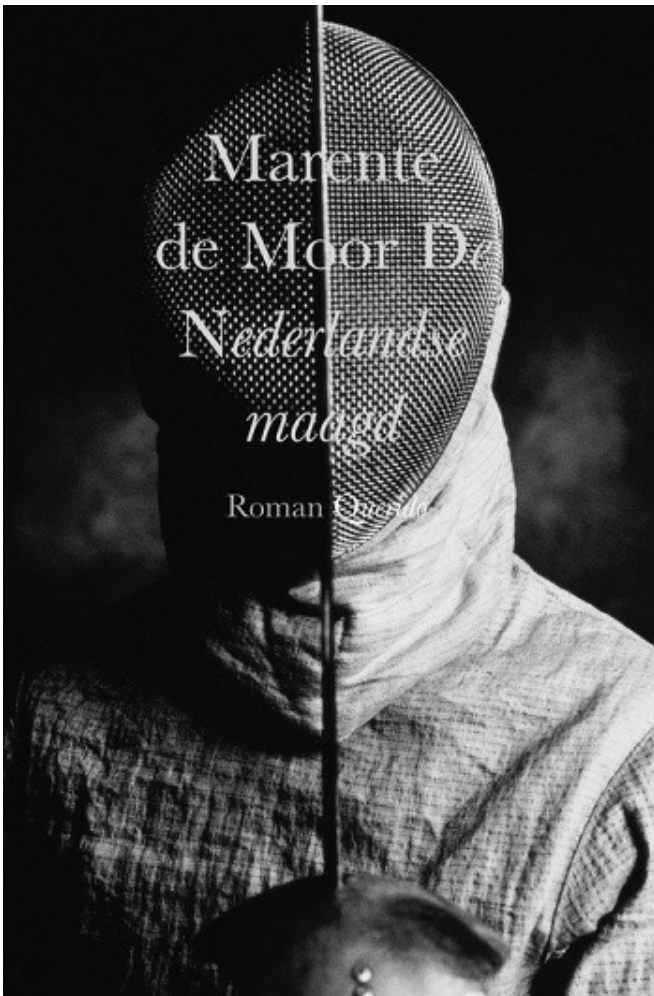

Sport in de romankunst

Door Max Dohle

Het is niet zo dat je een speld in een hooiberg moet zien te vinden, maar sport heeft nooit een belangrijke rol gespeeld in de literatuur. Schrijvers lieten zich er zelfs op voorstaan dat ze sport ver van zich afwierpen, zoals Bernlef ooit in een boek voor de grap op schreef dat Marco van Basten een voortreffelijke schaatser was. De sportpers rolde er natuurlijk overheen. De grap was geslaagd.

Maar nu liggen op de hoogste stapels in de boekhandel zomaar drie boeken waarin sport een centraal staat: *Bonita Avenue*, *De Nederlandse maagd* en uit de VS *De kunst van het veldspel*. Respectievelijk speelt judo, schermen en honkbal in deze boeken een belangrijke rol. De laatste twee boeken kun je met recht sportromans noemen. Deze boeken onderscheiden zich van sportboeken doordat sport net niet de hoofdrol speelt. De boeken gaan uiteindelijk ook nog over iets anders.

Bonita Avenue is geen literatuur, maar wel vaardig geschreven. Een boek voor liefhebbers van thrillers. Aan mij niet besteed, maar ik moest het toch uitlezen. Een beetje tot mijn spijt, want ik ben niet zo heel goed bestand tegen zoveel extreem geweld, pornografie en verwaarlozing. De hoofdpersonen, een minister van onderwijs en zijn schoonzoon doen aan judo. Ze hebben net als de schrijver de zwarte dan. Maar is het sport?

‘Dus eigenlijk, pa,’ zei hij, ‘heeft judo weinig met vechten te maken, in feite niets, bij judo draait het om beheersing en om respect voor je tegenstander. Professor Kano, de grondlegger, heeft de sport niet zomaar “judo” genoemd, judo betekent “zachte weg”. Dat de wereld er beter van zou worden, dat hoopte hij. ‘Beter?’ vroeg zijn vader. ‘Beter waarvan?’ ‘Van judo natuurlijk,’ antwoordde hij. ‘Professor Kano heeft judo nooit bedoeld als sport, maar als een soort, hoe zeg je dat, opvoeding. In Japan leren ze judo op school, papa, daar maakt iedereen op jonge leeftijd kennis met de idealen en de principes die erachter symbool staan, snapt u?’

Siem Sigerius is Nederlands kampioen judo geweest, maar kan na een ongeluk niet meer sporten. Hij ontpopt zich als een briljant wiskundige, maar ook een (stief) vader van kinderen die niet bepaald willen deugen. Een moordenaar en een dochter die haar geld verdient met pornografie. Het verhaal loopt natuurlijk verschrikkelijk af, ik zal het niet verder verklappen. Ik wil het boek sluiten.

Marente de Moor won de AKO literatuurprijs met haar roman *De Nederlandse maagd*. Een boek over schermen en de ontwikkeling van meisje tot vrouw (bildungsroman). Janna een Limburgse schermster gaat vlak over de grens in de leer bij maître Egon von Bötticher. Deze Egon slijt zijn dagen op een landgoed bij Aken en geeft schermles aan een eeneiige tweeling en aan Janna. Haar vader heeft Egon in de eerste wereldoorlog behandeld aan zijn verwondingen. Het verhaal speelt aan de vooravond van een nieuwe oorlog. Von Bötticher is overigens niet zo gecharmeerd van Hitler en zijn trawanten.

De maître geeft ook gelegenheid aan de mensuur voor studenten van de Duitse studentencorpora. Dat is een uiterst bloedige manier van onbeschermd schermen, waarbij er eigenlijk geen verliezers zijn. De verliezer is namelijk trots als een pauw op de littekens in zijn gelaat. De gewonden worden ter plekke gehecht, er zijn

volgens de regels van het spel altijd twee artsen verplicht aanwezig. Op internet kun je nog wel een en ander terugvinden over de mensuur. Het is een scherm sport waarbij beide schermers onafgebroken op dezelfde plek blijven staan. Het is beslist geen kijkspel. Het hoort thuis in de achterkamertjes van de adel. Naast over schermen gaat *De Nederlandse maagd* ook over de relatie tussen Egon von Bötticher en Janna en over de relatie tussen von Bötticher en Janna's vader. Zij schrijven elkaar ongelezen brieven over de oorlog. De enige die de brieven leest is Janna. Via haar komt de lezer uiteindelijk te weten wat zich precies heeft afgespeeld tussen de twee mannen. Het boek krijgt een draai die W.F. Hermans waardig is.

Voor fijnproevers is *De kunst van het veldspel* van de Amerikaan Chad Harbach. Een roman over een honkbalteam aan een kleine Amerikaanse universiteit. Henry Skrimshander ontwikkelt zich tot de beste korte stop van het land, totdat hij een fout maakt. Zijn eerste fout. Zijn worp belandt in de dug out en treft Owen vol op zijn hoofd. Owen let nooit op, hij leest namelijk boeken tijdens de wedstrijd. Zijn hoofd stuitert dan ook nog tegen de muur en Owen is bijna dood.

Interessant aan deze Owen is dat hij homoseksuele sporter is, die een relatie krijgt met de rector van de universiteit. Het boek bevat zowel hetero- als homo-erotische scènes.

Henry Skrimshander ontwikkelt na zijn verschrikkelijke worp een angststoornis. Het lukt hem niet meer om nog goed te werpen. De scouts die in grote getallen voor hem kwamen, haken langzaam af. Henry komt maar met moeite over zijn handicap heen.

Chad Harbach werkte maar liefst tien jaar aan zijn debuut. Maar het is wel een boek geworden dat staat als een huis en leest als een trein. Het is wel goed als je iets van honkbal begrijpt als je het leest.

Sport is in de literatuur geen bezigheid meer van 'slagerszonen met varkensverstand' zoals Komrij het ooit uitdrukte. Sport is vanaf nu de belangrijkste bijzaak van voortreffelijke literatuur.